

УДК 316.35

Криза контркультури в США в другій половині XX століття

І.М. БАРЧІЙ, О.І. ШАФРАНЬОШ

Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна, E-mail: barchiiivan@mail.ru

Авторське резюме

В статті проаналізовано основні причини кризи соціального, політичного та мистецького напрямів контркультури. Досліджено наслідки та вплив молодіжних контркультурних рухів на сучасну американську базову культуру. З початку 70-х років ці рухи вступають у кризову фазу, розпочинається їх занепад. Криза мала системний характер, оскільки відбувалась під впливом цілого комплексу чинників. Відповідно до напрямків контркультури, причини її занепаду теж можна класифікувати на соціальні, політичні та мистецькі. До соціальних факторів занепаду відносять: невдача експерименту «комунного» способу життя, масовизація руху хіпі, девіантна поведінка носіїв субкультури (алкоголізм, наркоманія), зміна поколінь, економічна криза 70-х років. Політичні чинники спаду контркультурних тенденцій: розмитість ідеології «нових лівих», яка критикувала існуючий порядок, не пропонуючи шляхів вирішення проблем, відсутність чіткої організаційної структури, завершення в'єтнамської війни, терористичний та кримінальний характер діяльності деяких радикальних течій «нових лівих». У мистецькому напрямі контркультурних рухів, який передусім ототожнюється з музикою, можна виділити такі фактори кризи: популяризація і масовизація рок-музики, комерціалізація субкультурного мистецтва та перетворення його на чергову тенденцію моди.

Контркультура зазнала кризи і пішла на спад, але велика кількість її цінностей та ідеалів розчинилась у загальній культурі і були сприйняті американським суспільством, серед яких пацифістські, антирасистські, феміністичні, зелені, антиглобалістські молодіжні течії. З'явилися нові форми організації молодіжних соціальних рухів, які створювались по принципу бітників, хіпі або «нових лівих».

Ключові слова: контркультура, хіпі, везермени, хепенінг, ескейпізм, комуна, тероризм.

Decline of the counterculture in the USA in the second half of XX century

I.M. BARCHIY, O.I. SHAFRANYOSH

Uzhhorod national university, Uzhhorod, Ukraine, E-mail: barchiiivan@mail.ru

Abstract

This article analyzes the main causes of the crisis in social, political and artistic trends of the counterculture. The effects and impact of youth counterculture movements on a base of contemporary American culture was investigated. Since the early 70's, these movements came into crisis phase and their decline began. The crisis was systemic in its nature, as far as it took place under the influence of a combination of various factors. Decline causes of the counterculture can be classified as social, political and artistic ones. The social factors include the failure of commune lifestyle experiment, changing hippie movement into mass trend, deviant behavior of its carriers (alcoholism, drug addiction), change of generations and the economic crisis of the 70s. Political factors are next: the lack of constructiveness of the ideology of a «New Left», which criticized the existing order without offering solutions for the actual problems, the lack of a clear organizational structure, the end of the Vietnam war, terroristic and criminal nature of some radical movements of the «new left.» In the art vector of counterculture movements, which was mostly identified with music, the crisis factors were connected with the pop orientation of rock music, commercialization of subculture art and transforming it into the next fashion trend.

Counterculture failed and began to decline, but the great amount of its values and ideals were dissolved in a general culture and were perceived by American society, including the pacifist, anti-racist, feminist, green, anti-globalization youth trends. There appeared the new forms of youth social movements that were created on the sample of beatniks, hippies or the «New Left».

Keywords: counterculture, hippies, weatherman, happening, escape, municipality, terrorism.

Постановка проблеми. Неприйняття частиною людей загальноновизнаної системи цінностей існувало завжди. В кожному епоху кульмінація і занепад альтернативної культури має свої історичні особливості. Окремі цінності контркультури поширюються і стають нормами загальної культури, забезпечуючи їй відповідність вимогам часу. Неможливо уявити сучасну західну цивілізацію без таких цінностей як екологічна культура, статеві та расові рівності, права сексуальних меншин. Всі ці та багато інших ідей

набули нового значення в демократичному світі завдяки явищу контркультури в США та країнах Європи в другій половині минулого століття.

Мета дослідження. В кінці 60-х на початку 70-х років XX століття відбувається найзначніше загострення протистояння контркультурного руху і традиційної, базової культури американського суспільства. Метою дослідження є аналіз складного періоду в розвитку американської контркультури даного періоду, визначення при-

© І.М. Барчій, О.І. Шафраньош, 2014

чин та факторів кульмінації і занепаду молодіжних протестних рухів. Особливу увагу приділено значенню контркультури для подальшого розвитку соціального, культурного та політичного життя США другої половини XX століття.

Аналіз досліджень і публікацій. Дане дослідження є логічним продовженням наукової статті авторів «Становлення контркультури в США у 50-70 роках XX століття» [1], де розглядались проблеми становлення, причини та основні етапи діяльності контркультурних рухів у США. Саме тому джерельна та наукова база роботи залишилися практично ідентичними – в основі статті фундаментальні праці вчених, деякі з них одночасно були теоретиками і, в певній мірі, учасниками досліджуваного явища: праці Т. Роззака «Становлення контркультури» [11], Г. Маркузе «Про нових лівих» [10], Е. Поттера та Д.Хіза «Бунт на продаж» [7], Д. Белграда «Культура спонтанності» [2], У. О'Ніла «Нові ліві: історія» [12], Д. Закревські «Студенти за демократичне суспільство» [13]. Значну роль для досягнення поставленої мети мали праці російських науковців М. Требіна, Ю. Давидова, Ю. Черви та інших.

Виклад основного матеріалу. Явище культурної опозиції, що протистоїть офіційній культурі, не є новим у світовій історії. Незважаючи на те, що сам термін «контркультура» з'явився лише в середині XX століття, основні характеристики контркультурного руху співпадають з установками різних опозиційних культурних течій протягом всього розвитку західної цивілізації [9, С.5]. Контркультура другої половини XX століття є прямою реакцією на появу масового суспільства, а відтак масової культури. Детально проаналізувавши явище контркультури, можна виділити такі напрямки:

- 1) соціальні субкультури;
- 2) політичний напрямок контркультури – «нові ліві»;
- 3) мистецький напрямок.

Першим соціальним контркультурним рухом було «бітництво» з кінця 40-х рр. до початку 60-х років минулого століття. Бітництво стало реакцією «розбитого покоління» на конформізм «безмовного покоління» («silent generation») і період 1950-х рр. в цілому [1, С.78]. Не маючи чітко вираженої програми, рух бітників проявив себе в створенні образу індивідуаліста, бунтаря, нігіліста, що біжить від суспільства і подорожує у пошуках «вільної Америки» [5].

Бітництво як соціально-культурний рух мав декілька важливих ознак. Зокрема, для нього характерним стало поєднання «напівкримінального світу хіпстерів великих американських міст (в першу чергу Нью-Йорка) і радикальної літературно-мистецької інтелігенції (Джек Керуак, Грегори Корсо, Вільям Берроуз» [3, С.15]. Вони ж і оформили «культурний міф» про генезу бітництва та його цінності. Ще одна особливість – рух не базувався на ієрархічних

структурах, пов'язаних з керівництвом та підпорядкуванням. Організація руху (якщо так можна її назвати) була горизонтальною, без офіційних вождів та лідерів, всі учасники руху були рівними в своїх правах, а сам рух базувався на автономних, часто не пов'язаних групах бітників. Цю рису, так як і неприхильне ставлення до ідеологічних систем політичних, соціальних, перейняли наступні покоління контркультурних рухів вже в 60 роках XX століття. Ця ж риса стала класичною для контркультурних та субкультурних груп і напрямків, які постанали вже після краху контркультури 60-х років: панків, «покоління Х», «сквотерів», антиглобалістів кінця XX- початку XXI століття.

Наступний виток контркультури відбувся в 60-х роках XX століття. В цей час з'являються та набувають великої популярності рухи «хіпі» та «нові ліві». Напрямок хіпі, як і бітництво, мав соціально-культурний характер, а «нові ліві» були політичною течією. Цей період дослідники називають «контркультурним вибухом», оскільки цей рух об'єднував на той час сотні тисяч осіб. Стиль хіпі був дуже популярний серед молоді і став тенденцією моди, трендом часу. Таким чином, досягнувши своєї кульмінації, субкультура хіпі в значній мірі перетворилася на частину масової загальноприйнятої культури.

Початком кінця «епохи хіпі» називають музичний та мистецький фестиваль «Вудсток», що відбувся 15-18 серпня 1969 року. «Три дні миру та музики» - таким був лозунг фестивалю. Офіційна назва - «Ярмарок музики та мистецтв у Вудстоці» [4]. Фестиваль став значною подією культурного життя, еталоном, зразком для подібних акцій у майбутньому як на теренах США, так і всього світу. Вудсток зібрав, за різними підрахунками, до 500 тисяч глядачів та учасників, знаменував квінтесенцію стилю хіпі – «мир та любов», став символом контркультурного руху. На фестивалі виступили десятки всесвітньовідомих музичних колективів та виконавців – The Who, Jefferson Airplane, Grateful Dead, Дженіс Джоплін, Джимі Гендрікс, Джо Кокер.

Більшого розвитку в русі хіпі, подібних «хепенінгів-зустрічей», вже не відбулося. Незважаючи на те, що хіпі зневажливо відносилися до бізнесу, влади грошей, їхні кумири, хедлайнери фестивалю, британська група The Who відмовилися виступати, оскільки їх не влаштував гонорар за концерт. Фінансове питання все ж організатори вирішили, група почала концерт о 4.00 ранку. Подальша комерціалізація «хіпових» заходів у подальшому посилювалася, перемагаючи «ідею» вільного зібрання людей задля «музики та мистецтв». Гурт «The Rolling Stones» взагалі відмовився виступати на Вудстоці, а навпаки задумав провести власний фестиваль, який мав бути ще більшим, і орієнтуватися на рекламу цього гурту. 6 грудня 1969 року фестиваль відбувся в парку «Альтамонт», між містами Трейсі та Лівермор, у Каліфорнії [4].

Музичний фестиваль проходив неорганізовано, значна частина відвідувачів була під силою дією алкоголю та наркотичних препаратів, натовп був неконтрольованим. Фестиваль закінчився трагедією – вбивством охоронцями 18-літнього афроамериканця Мередіта Хантера. Альтамонтський фестиваль отримав неофіційну назву «Анти-Вудсток». Крім того, на фестивалі були зафіксовані ще три смертельні випадки – двоє людей загинули під колесами автомобілів, один втопився в зрошувальному каналі. Альтамонт показав зворотній бік медалі субкультури хіпі – неконтрольованість та зловживання наркотичними речовинами. Після подібних подій мода «бути хіпі» спадає [12, С.23]. З другої половини 60-х років рух активно поповнювався людьми, для яких бути хіпі це передусім було модно. Багато людей наївно вважали, що, вживаючи наркотичні препарати, можна легким шляхом отримати ментальне прозріння, розуміння власного змісту життя, побачити вищу силу, яка керує світом, торкнутися Абсолюту. На зламі 60-70 рр. ХХ століття ця наркотична залежність починає приносити свої негативні наслідки. Крім «кайфу» та «розширення свідомості», як вважали хіпі, психоактивні речовини мають й інші, менш приємні наслідки – стійкі порушення психіки, божевілля, шизофренію, манію переслідування, приступи безпричинної агресії та ін. Зростає кількість передозувань наркотиками, які призводять до летальних наслідків, оскільки молодь «переключається» з психоделійних речовин на середні та важкі наркотики – кокаїн, героїн та їх похідні. В 1970 році від наркотичного передозування гинуть музиканти, всесвітньо-відомі виконавці, гітарист-віртуоз Джимі Гендрікс, співачка Дженіс Джоплін. У 1971 році – лідер гурту «The Doors» Джим Морісон. На спільноту хіпі це справило гнітюче враження, адже ці музиканти були прикладом поведінки, їхні погляди мали значний вплив у середовищі «хіпової» субкультури. Загалом, в середовищі хіпі панували погляди, що «веселі шістдесяті» закінчилися, і почалася нова, жорстка, «холодна» ера «семидесяті» [4].

Соціальний «ескейпізм», втеча від суспільства, створення альтернативних форм соціальної організації, побудованої на горизонтальному принципі взаємодії між учасниками соціальної організації – одна з визначних ідей хіпі. В рамках цієї концепції, хіпі займалися самоорганізацією в нові соціальні структури – комуні. Відтак комуні, базовані на засадах відсутності приватної власності, спільному обробітку землі, співжитті між членами людської спільноти, відмова від сімейних обов'язків та вільне ставлення до сексуальних стосунків, мали стати зразком для нового типу людських взаємовідносин. В кінці 60-х років було засновано сотні подібних комун в США, країнах Європи. На практиці соціальний експеримент, загалом, зазнав невдачі. Вже на початку 70-х років кількість комун різко скоротилася, ті що залишилися, інкорпо-

рувалися в економічну систему країни [7]. Далеко не всі хіпі були готові довгий час жити в умовах комун, і після певного часу поверталися до життя в умовах американського суспільства. Ще однією з вагомих причин спаду соціальних протестних рухів була звичайна зміна поколінь – фізичне старіння носіїв субкультур хіпі та бітників. Колишня молодь вступала в шлюб, працювала, виховувалася і, відповідно, змінювала спосіб життя.

Економічні тенденції в 70 роках в США, в інших розвинутих країнах світу характеризувалися зниженням темпів промислового зростання, порівняно з 50-ми та 60-ми роками ХХ століття. Економічна депресія 1974-1975 рр. була найглибшою за весь повоєнний період: абсолютне падіння промислового виробництва склало близько 9 %. Вагомою загрозою стала інфляція, яка під час економічних спадів не тільки не спинилася, як це було в періоди попередніх криз, а, навпаки, посилювалася. Чимало шкоди завдала американській економіці світова енергетична криза. В нових економічних умовах прихильників руху хіпі ставало дедалі менше. Популярними музичними стилями стають фанк та глем-рок, а їх прихильники – субкультурами фанкерів та глемстерів [4]. На зміну політичному та соціальному протесту, який притаманний руху хіпі, взагалі контркультури, нова молодіжна стилістика притримувалася зовнішнього «іміджевого» підходу, не торкалася соціальних тем. Важливим став зовнішній вигляд, а також самоствердження особи в умовах субкультури завдяки одягу, поведінці, відповідній музиці. В другій половині 70-х років в США розвивається панк-культура, з яскравим контркультурним, політичним «месиджем», свідомо зневажаючи все, що було зв'язано з миролюбністю хіпі. З початку 80-х активною стає субкультура «яппі» (від англ. «young professionals» – молоді професіонали). Для її учасників основною цілью був кар'єрний ріст.

Незважаючи на те, що до другої половини 70-х років ХХ століття рух хіпі спадає і не проявляє суттєвої активності, цінності, які були суттєвими для хіпі, стають основою для багатьох соціальних рухів, громадянських ініціатив у цілому світі. Однією з перших стало створення у 1971 році організації «Don't Make a Wave» («Не створюйте хвилю»), яка вже у 1972 році була перейменована в «Greenpeace Foundation» (Зелений світ, Грінпіс). Цілі діяльності Грінпіс – захист навколишнього середовища, екологічна просвіта та пропаганда екологічного способу життя. У полі зору організації знаходяться такі глобальні екологічні проблеми, як глобальна зміна клімату, скорочення тропічних лісів, надмірний промисловий вилов риби, комерційний китобійний промисел, розвиток генної інженерії, радіаційна небезпека. Першою акцією організації стала у 1971 році подорож корабля «Грінпіс» з активістами на борту до берегів Аляски задля протесту проти

випробовування ядерної зброї в сейсмічно-небезпечних районах. Протест екологів змусив уряд США зупинити підготовку до військових навчань, а територія острова Амічіта, де мали відбутися випробовування, стала заповідником [12,101].

Значний вплив ідеї хіпі мали на становлення феміністичного руху, який активно розвивався в США з початку 60-х років XX століття. З 60-х до 80-х років XX століття в США пройшла друга хвиля фемінізму. Якщо метою першої хвилі була вимога встановлення виборчого права для жінок, то другої хвилі – подолання дискримінації. Дослідники відзначають, що феміністичний рух змінив структуру американського суспільства і домігся рівноправності у відносинах між чоловіками та жінками і практично звів нанівець існуючу дискримінацію за статевими ознаками [12,112].

До політичної складової контркультури в 60-х роках найчастіше відносять рух «нових лівих». Найвпливовішою організацією «нових лівих» в США була організація «Студенти за демократичне суспільство» (СДС) заснована в 1962 році. Організація пройшла еволюцію від ненасильницьких форм спротиву владі до радикальних, революційних дій [1,С.80]. Найбільший вплив СДС припадає на 1965-1969 роки, коли під її керівництвом відбувся антивоєнний марш на Вашингтон, заворушення в багатьох університетських студмістечках.

СДС розглядала американську систему побудову влади як репресивну, таку яка сприяє експлуатації та пригніченню індивіда. Чимало учасників руху називали офіційну «боротьбу за демократію», економічне благополуччя ширмою, за якою схований державний фашизм. Яскравими прикладами відзначали дискримінацію чорношкірого населення, особливо в південних штатах, загарбницьку війну у В'єтнамі (в США в 60-х роках XX століття не була відмінена строкова служба), придушення демократичних протестів у США. Боротися з існуючими політичними реаліями в СДС намагалися мирним шляхом – демонстрації, акції непокори. Частина учасників СДС не погоджувалася з подібними методами і вимагала більш радикальних дій. У 1969 році, на останньому з'їзді в Чикаго організації відбувається розкол через ідейні протиріччя, що й стало причиною занепаду СДС [13]. У 70-х роках XX століття фракція СДС, яка називала себе як «Революційний Молодіжний Рух», або «везермени», перейшла до терористичних засобів боротьби.

Рух везерменів являв собою невелику кількість радикально налаштованих студентів із забезпечених сімей, що об'єдналися з групою активістів афроамериканської терористичної організації «Чорних пантер». Не маючи підтримки в середовищі студентства та робітників, везермени орієнтувалися на молодь із гетто, поставивши завдання створити «революційну вуличну банду». Дослідники відзначають, що

терористичні акції були для них засобом подолання фрустрації, своєрідним спортом, що сприяє самоствердженню [6,156]. Часто «везермени» йшли на ризик, заздалегідь повідомляючи поліцію про місце і час наміченого вибуху, для того щоб отримати максимальне задоволення від вдало здійсненої акції.

«Терористи вважали, що насильство потрібне в якості «школи боротьби», а жертвам терору - як можливість пережити хоча б частину страждань жертв імперіалізму. Вони закликали перетворити Нью-Йорк в палаючий Сайгон» [6,160]. Везермени поставили першочерговою метою ліквідацію істеблішменту у великих містах, руйнування промислових підприємств, грабежі з метою роздачі награбованого бідним верствам населення. Здійснивши близько 30 вибухів в урядових будівлях, приміщеннях керівних військових і поліцейських органів, ряд галасливих перестрілок з поліцією та інших акцій, везермени були розгромлені. Частина їх загинула під час операцій, решта заарештовані. Перебуваючи в ув'язненні, їхні лідери переглянули свої погляди. Убитий в 1973 р. при спробі до втечі з в'язниці ініціатор створення терористичної групи Дж. Джексон встиг до цього публічно заявити про своє розчарування в тероризмі. У 1977 р. в Нью-Йорку вийшла написана у в'язниці книга Е. Клівера «Зречення від тероризму». Мирною діяльністю займався і третій з видних діячів організації везерменів - Нью Ньютон. Радикалізм «везерменів» відділив на певний час від руху «нових лівих» багатьох їхніх симпатиків. Зменшення соціальної бази руху «нових лівих» та спад їхньої популярності був зумовлений також покращенням відносин між США та СРСР. Адміністрація президента Р.Ніксона проводила курс на «розрядку» у відносинах з Радянським Союзом. В 1972 році він став першим американським президентом з часів Франкліна Рузвельта, що відвідав СРСР і підписав договір про скорочення стратегічних озброєнь. Таким чином, небезпека ядерної війни, яка була цілком реальною в 60-х, після Карібської кризи, ставала дедалі меншою. Таким чином, нові ліві, які боролися за скорочення ядерних озброєнь, частково отримали часткове задоволення своїх вимог, але втратили привід для критики правлячого режиму [13]. Ця теза стосується також в'єтнамської війни. У 1975-му році американці виводять війська з азійської країни. Відтак, ще одна з вимог «нових лівих» та антивоєнного руху в США, який був надзвичайно активний у 60-х початку 70-х рр. XX століття, була виконана. Занепад руху «нових лівих» продовжувався до середини 90-х XX століття. З цього часу активно розгортається антиглобалістський рух, який ввібрав значну частину ідей та методів діяльності «нових лівих».

Мистецький напрям контркультури проявлявся в авангардистській та постмодерністській літературі, художньому мистецтві, кіно. Але

найбільшого впливу контркультурний спротив набув у рок-музиці. Важливе значення мала діяльність представників авангардного мистецтва на зламі 40-50-х років XX століття: поетів школи Блек-Маунтін, у музиці в першу чергу бі-боп-музикантів – Чарлі Паркера, Лестера Янга, Майлза Девіса, Макса Роуча. В художньому мистецтві культурна опозиція була зосереджена в середовищі художників, які сповідували принципи абстрактного експресіонізму – Роберт Марзевел, Адольф Готтліб, Джексон Поллок, Віллем де Кунінг, Джеймс Брукс, Лі Краснер, Джек Творков [2, С.8]. Не менший, а часом більший вплив на слухачів мали пісні, приміром Боба Ділана, Джима Морісона ніж політико-філософські погляди ідейних наставників руху (Г.Маркузе, Ч.Рейч, В. Райх, Ч. Роззак та ін.) чи полум'яні промови активістів на антивоєнних мітингах. Вперше масова музика відмовляється від стандартного поп-формату текстів (любов, розлука, зрада та інші) і додає до змісту пісень соціальноважливі, часто табуйовані до того часу теми: соціальна нерівність, дискримінація за расовою чи статевою ознакою, питання загарбницьких війн, соціальних та політичних змін. Для багатьох виконавців пісня стає можливістю не стільки заробити гроші, скільки висловитися, поділитися своєю думкою, якою б вона не була. Музику того часу, яка так чи інакше містила в собі культурний протест, незважаючи на взаємозв'язки і взаємовпливи між виконавцями, можна поділити на декілька груп: 1) фолк, фолк-рок музика (Боб Ділан, Дж.Мітчел, the Byrds); 2) психоделічний рок, блюз рок (Grateful Dead, The Doors, Jefferson Airplane, Frank Zappa&Mothers of Invention, Дж.Гендрікс, Дж.Джоплін); 3) фанк, соул (Дж.Браун, Ніна Сімон, Р.Чарльз, Sly&Family Stone, М.Гей); 4) протопанк (MC5, Velvet Underground). Соціальний протест особливо був притаманний виконавцям фанку і соулу. Переважно це були афроамериканці, пісні часто стосувалися рівноправності і дискримінації за расовою ознакою. Фолк музика та психоделічний рок часто звертався до антивоєнних тем, питань соціальних змін. Найбільш радикальним напрямком був протопанк, яскравими представниками якого стали MC5, учасники якого підтримували рух СДС [4].

Музика та мистецтво 60-х здійснили революцію в масовій культурі Америки.

В 1970-х роках відбувається комерціалізація рок-музики. Музична стилістика відхиляється в бік більш поп-орієнтованого формату. Це знайшло свій вираз у появі глем-року, де важливим був більше екстравагантний вигляд музикантів, а не стільки пісні. Місце фанку і соулу, ритм-н-блюзу посідає «діско» – музика для танців [4]. Незважаючи на це, музика й мистецтво 60-х років стали базою для сучасної американської культури.

Висновки. В контркультурі США 50-70-х років XX століття можна виділити такі напрями: соціальний, політичний та мистецький. Переживши кульмінацію, цей молодіжний рух йде на спад внаслідок дії цілого комплексу причин. В соціальному плані причинами занепаду контркультури були: невдача експерименту «комунного» способу життя, масовизація руху хіпі, девіантна поведінка носіїв субкультури (алкоголізм, наркоманія), зміна покоління, економічна криза 70-х років. Серед наслідків соціальних аспектів контркультури можна виділити появу екологічних, феміністичних, антирасистських рухів. Більшість сучасних молодіжних течій або організацій виникли на противагу або на структурній основі рухів бітників та хіпі. Саме в цей період зароджується молодіжний фестивальний спосіб життя.

Політичний напрям контркультури ототожнюється з діяльністю СДС. Після її розколу одна із груп (везермени) перейшла до екстремістських методів боротьби. Своїх цілей «нові ліві» не досягли, але справили значний вплив на такі сучасні молодіжні політичні течії як антиглобалізм та пацифізм. Серед причин занепаду руху нових лівих можна виділити: відсутність чіткої ідеології та організаційної структури, скорочення ядерних озброєнь та завершення в'єтнамської війни позбавили сенсу антивоєнну риторіку, радикальна терористична діяльність везерменів. В мистецькому напрямі контркультурний рух проявляв себе у багатьох сферах, але найбільшого значення набув у музиці. В наш час рок-музика 50-70-х років вважається класикою, невід'ємною частиною базової культури. В цьому і полягає основна причина спаду мистецької контркультури – вона втрачає свій протестний смисл, стаючи частиною загальної культури. Саме в цей період контркультурне мистецтво стає тенденцією моди і переходить на комерційну основу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барчій І.М., Шафранюш О.І. Становлення контркультури США в 60 – 70-х рр.. XXст./ І. Барчій // Науково-теоретичний альманах «Грані». Серія Соціологія. - №90(жовтень), 2012. – С. 77 – 81.
2. Белград Д. Культура спонтанності: Імпровізація і мистецтво в повоєнній Америці/ Д. Белград/ Пер. з англ. — К.: Факт, 2008. — 528 с.
3. Давыдов Ю.Н., Роднянская И.Б. Социология контркультуры: инфантилизм как тип мировосприятия и социальная болезнь/ Ю.Давыдов, И.Роднянская /. – М.: Наука, 1980. – 264 с.
4. Керви А. Молодежные субкультуры США и Великобритании с конца 40-х по наши дни [Електронний ресурс]/А.Керви.- Режим доступу: <http://www.vookstock.narod.ru/diplom.html>
5. Мейлер Н. Белый негр. Беглые размышления о хипстере [Електронний ресурс]/Н.Мейлер.- Режим доступу: <http://ec-dejavu.ru/h/Hipster.html>

6. Требин М.П. Терроризм в XXI веке / М.П. Требин. – Мн.: Харвест, 2003. – 816 с.
7. Хиз Е. Поттер Дж. Бунт на продажу [Электронный ресурс] / Е.Хиз, Дж.Поттер. – режим доступа: <http://www.ex.ua/13054707>
8. Хоум С. Голландские прово, «Коммуна 1», «Мазерфакеры», хиппи и «Белые Пантеры»/С. Хоум// Антология современного анархизма и левого радикализма. В 2-х т. Т. 2: Флирт с анархизмом. Левые радикалы. – М.: Ультра.Культура, 2003. – С. 123-128.
9. Черва Ю.Е. Проблемы контркультуры в западной цивилизации: автореф.дис.на соискание уч.степени канд.культурологии: спец. 24.00.01 «теория и история культуры»/Ю.Е.Чирва. – Санкт-Петербург, 2002. – 19с.
10. Marcuse H. Zur Situation der Neuen Linken [Электронный ресурс] / Н. Marcuse. – Режим доступа: [//www.labandavaga.antifa.net](http://www.labandavaga.antifa.net)
11. Roszak T. Making of f counter culture/T. Roszak. – New York: Garden city, 1969. – 304p.
12. O'Neill W. L. The New Left: A History/ W.L.O'Neill. – New-York: Harlan Davidson, 2001. – 128p.
13. Zakrzewski D. Students for A Democratic Society [Электронный ресурс] / D.Zakrzewski. – Режим доступа: [//barksdale.uta.edu/undergrad2a.htm](http://barksdale.uta.edu/undergrad2a.htm)

Стаття надійшла до редакції 02.06.2014

REFERENCES:

1. Barchii I.M., Shafranosh O.I. Stanovlennia kontrkultury SShA v 60 – 70-kh rr.. XXst. (Formation counter-culture USA 60 - 70 years XXcen). *Naukovo-teoretychnyi almanakh «Hrani»*. Seriya Sotsiologhiia. № 90 (zhovten), 2012. P. 77 – 81.
2. Belgrad D. Kultura spontannosti: Improvizatsiia i mystetstvo v povoiennii Amerytsi (Culture of Spontaneity: Improvisation and the arts in postwar America). K.: Fakt, 2008. 528 p.
3. Davyidov Yu.N., Rodnyanskaya I.B. Sotsiologiya kontrkultury: infantilizm kak tip mirovospriyatiya i sotsialnaya bolezni (Sociology counterculture: infantilism as the type of attitude and social disease). M.: Nauka, 1980. 264 p.
4. Kervi A. Molodezhnyie subkulturyi SShA i Velikobritanii s kontsa 40-h po nashi dni (Youth subcultures U.S. and the UK since the late '40s to the present day). Mode of access: [//www.vookstock.narod.ru/diplom.html](http://www.vookstock.narod.ru/diplom.html)
5. Meyler N. Belyiy negr. Beglyie razmyshleniya o hipstere (White Negro. Cursory thinking about hipsters). Mode of access: [//http://ec-dejavu.ru/h/Hipster.html](http://ec-dejavu.ru/h/Hipster.html)
6. Trebin M.P. Terrorizm v XXI veke (Terrorism in the twenty-first century). Mn.: Harvest, 2003. 816 p.
7. Hiz E. Potter Dzh. Bunt na prodazhu (Riot for sale). Mode of access: <http://www.ex.ua/13054707>
8. Houm S. Gollandskie provo, «Kommuna 1», «Mazerfakeryi», yippi i «Belyie Panteryi» (Dutch Provo, «Commune 1», «Mazerfakery» Yippie and «White Panther»). *Antologiya sovremennogo anarhizma i levogo radikalizma*. Vol. 2: Flirt s anarhizmom. Levyie radikalyy. M.: Ultra.Kultura, 2003. P. 123-128.
9. Cherva Yu.E. Problemyi kontrkulturyi v zapadnoy tsivilizatsii: avtoref.dis.na soiskanie uch.stepeni kand. kulturologii: spets. 24.00.01 «teoriya i istoriya kulturyi» (Problems counterculture in Western civilization: avtoref.dis.na scientific academic degree kand.kulturologii: special. 24.00.01 «theory and history of culture»). Sankt-Peterburg, 2002. 19p.
10. Marcuse H. Zur Situation der Neuen Linken. Mode of access: [//www.labandavaga.antifa.net](http://www.labandavaga.antifa.net)
11. Roszak T. Making of f counter culture. New York: Garden city, 1969. 304p.
12. O'Neill W. L. The New Left: A History. New-York: Harlan Davidson, 2001. 128p.
13. Zakrzewski D. Students for A Democratic Society. Mode of access: [//barksdale.uta.edu/undergrad2a.htm](http://barksdale.uta.edu/undergrad2a.htm)

Барчій Іван Михайлович – викладач
Ужгородський національний університет
Адреса: 88016, м. Ужгород, вул. Університетська, 14
E-mail: barchiiivan@mail.ru

Шафраньош Олексій Іванович – викладач
Інститут післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки Ужгородського національного університету
Адреса: 88017, м. Ужгород, вул. Собранецька, 148
E-mail: lshoaf@gmail.com

Barchiy Ivan Myhaylovich – lecturer
Uzhhorod national university
Address: 14, Universitetska st., Uzhhorod, 88016
E-mail: barchiiivan@mail.ru

Shafranyosh Oleksiy Ivanovich – lecturer
Institute of postgraduate and pre-university education of Uzhgorod national university
Address: 148, Sobranetska st., Uzhhorod, 88017
E-mail: lshoaf@gmail.com